

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 578/2021
03.03.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и Данијеле Николић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., Општина ..., чији је пуномоћник Димитар Иванов адвокат из ..., против туженог Друштва за производњу освежавајућих напитака, пластичне амбалаже и минералне воде „Хеба“ А.Д. из Бујановца, чији је пуномоћник Драган Антић адвокат из ..., ради поништаја решења о отказу уговора о раду и накнаде штете, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 1061/2019 од 09.06.2020. године, на седници већа одржаној дана 03.03.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Нишу Гж1 1061/2019 од 09.06.2020. године и пресуда Основног суда у Бујановцу П1 173/18 од 06.02.2019. године, тако што се **ОДБИЈА** тужбени захтев да се поништи као незаконито решење туженог број ... .../... од 08.05.2015. године којим је тужиоцу отказан Анекс уговора о раду број ... од 19.11.2012. године услед технолошких и организационих промена код послодавца, да се обавезе тужени да тужиоца врати на рад и распореди на радно место које одговара његовој стручној спреми, знању и способностима, и да му надокнади трошкове парничног поступка у износу од 261.750,00 динара.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженом исплати трошкове парничног поступка у износу од 283.250,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Бујановцу П1 173/18 од 06.02.2019. године, ставом првим изреке, поништено је као незаконито решење тужене број ... .../... од 08.05.2015. године којим је тужиоцу отказан Анекс уговора о раду број ... од 19.11.2012. године услед технолошких и организационих промена код послодавца, па је обавезан тужени да тужиоца врати на рад и распореди на радно место које одговара његовој стручној спреми, знању и способностима. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 261.750,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж1 1061/2019 од 09.06.2020. године одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђена пресуда Основног суда у Бујановцу П1 173/18 од 06.02.2019. године.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права.

Тужилац је поднео одговор на ревизију у коме је делимично оспорио наводе у ревизији и предложио да ревизијски суд преиначи одлуку другостепеног суда у смислу датог предлога. Наводи из одговора на ревизију нису цењени јер је поднет по истеку законског рока из члана 411. ст.2 ЗПП.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11...18/20 - у даљем тексту: ЗПП), Врховни касациони суд је оценио да је ревизија туженог основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињенчном стању, тужилац је био у радном односу код туженог по основу уговора о раду и Анекса уговора о раду број ... од 19.11.2012. године, на радном месту ... . Тужени је 03.04.2015. године донео Одлуку о изменама и допунама Правилника о организацији и систематизацији радних места, којом је одлучено да се за нека радна места смањи број извршилаца, док је део радних места укинут. Наведеним актом смањен је број извршилаца на радном месту „...“ са 14 на 10. Након тога, директор туженог је 06.04.2015. године донео Одлуку којом је свим руководиоцима организационих јединица наложио да у року од недељу дана изврше анализу и оцену рада сваког запосленог у последњој години рада. Истог дана донето је Упутство са критеријумима за оцену резултата рада запослених, а надлежна служба туженог је израдила образац за оцењивање запослених. Дана 15.04.2015. године тужени је усвојио Предлог програма за решавање вишка запослених и исти је доставио на мишљење Националној служби за запошљавање и синдикалним организацијама код туженог. Након добијања њихових изјашњења, тужени је 08.05.2015. године донео Програм решавања вишка запослених којим је, поред осталог, предвидео критеријуме за утврђивање вишка запослених. Као примарни критеријум тужени је предвидео оцењивање запослених, као први допунски критеријум имовно стање запослених, док је као други допунски критеријум био предвиђен социјални статус запослених. Мерила и критеријуми за оцењивање запослених из овог Програма су истоветни са мерилима и критеријумима садржаним у претходно донетом Упутству директора туженог. Тужени је спровео поступак оцењивања рада запослених и сачинио листу запослених који представљају вишак. Отказни поступак је окончан оспореним решењем туженог којим је тужиоцу отказан последњи закључени Анекс уговора о раду. Решењем туженог тужиоцу је престао радни однос због престанка потребе за његовим радом, као последице технолошких и организационих промена код послодавца, сходно члану 179. став 5. тачка 1. Закона о раду, закључно са датумом наведеним у оспореном решењу. Из образложења оспореног решења произлази да је смањен број извршилаца на радном месту ... на коме је тужилац радио. У поступку је утврђено да је на основу резултата оцењивања запослених извршено њихово рангирање по бодовима, по којем је тужилац био у групи од четири радника са најмањим бројем бодова на наведеном радном месту, и да није приговарао поступку оцењивања и оствареном броју бодова. С обзиром да тужени није имао упражњена одговарајућа радна места на која би тужиоца распоредио и није имао могућности за преквалификацију и доквалификацију, то је оспореним

решењем тужиоцу по основу технолошког вишка отказао последњи анекс уговора о раду.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је основан тужбени захтев за поништај решења о отказу уговора о раду и реинтеграцију тужиоца у радни однос (као основни захтев), с обзиром да је у поступку бодовања дошло до примене само примарних критеријума, без примене допунских критеријума, па тужени није у потпуности спровео процедуру прописану законом и након доношења новог Правилника о систематизацији радних места којим је смањен број радних места извршилаца, спровео оцењивање по наведеним упутствима и утврдио статус технолошког вишка за запослене. С обзиром да је усвојио примарни тужбени захтев, тај суд је сматрао да о евентуалном тужбеном захтеву за исплату накнаде штете према члану 191. став 7. Закона о раду не треба одлучивати.

Другостепени суд је оценио да је нижестепеном пресудом правилно примењено материјално право у погледу основаности тужбеног захтева за утврђење ништавости оспореног решења о отказу уговора о раду и враћању на рад. По становишту тог суда, решење о отказу уговора о раду тужиоцу као технолошком вишку је незаконито јер је донето пре ступања на снагу Програма решавања вишка запослених, објављеног на огласној табли туженог 08.05.2015. године. Како наведени Програм не садржи одредбу о ступању на правну снагу, то се сходно члану 196. став 1. Устава Републике Србије има сматрати да је ступио на снагу осмог дана од објављивања, тј. 16.05.2015. године.

По налажењу Врховног касационог суда, основано се ревизијом туженог указује да су нижестепене пресуде засноване на погрешној примени материјалног права.

Наиме, тужиоцу је отказан уговор о раду због престанка потребе за његовим радом, применом члана 179. став 5. тачка 1. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05... 75/14), којим је прописано да запосленом може да престане радни однос ако за то постоји оправдани разлог који се односи на потребе послодавца, и то ако услед технолошких, економских или организационих промена престане потреба за обављањем одређеног посла или дође до смањења обима посла.

По становишту Врховног касационог суда, доношењу оспореног решења о отказу Анекса уговора о раду тужиоцу претходила је процедура доношења свих потребних интерних аката, у складу са одредбама Закона о раду којима се регулише радно-правни статус запослених који су проглашени за вишак, сходно одредбама члана 153. до 178. Закона о раду. Наиме, код туженог је дошло до промена у пословању које су захтевале смањење броја запослених, што даље подразумева спровођење организационих, економских и технолошких промена које спадају у аутономну и самосталну област деловања туженог као привредног субјекта, чију целисходност и оправданост не може ценити суд. У ту сврху, измењен је дотадашњи Правилник о организацији и систематизацији радних места, којим је смањен број извршилаца на радном месту на коме је тужилац радио са 14 на 10, а тужилац је оцењен са најмањим бројем бодова у односу на друге запослене на истом радном месту, и то применом претходно утврђених објективних критеријума који су јавно објављени. У конкретном случају, у односу на тужиоца примењени су само примарни критеријуми јер примена допунских критеријума није била потребна, с обзиром да је на основу резултата примене примарних критеријума по броју укупних бодова утврђено да тужилац, који је утврђен као технолошки вишак, није имао исти број укупних бодова као запослени на

истом радном месту који је рангиран испред њега, а који није утврђен као технолошки вишак. Због тога, супротно налажењу првостепеног суда, није било потребно да се за извршиоце који су утврђени као технолошки вишак, па и за тужиоца, прибави доказ о имовном стању и социјалном статусу.

У конкретном случају, код туженог је изменом Правилника о организацији и систематизацији радних места смањен број извршилаца на радном месту на које је тужилац био распоређен Анексом уговора о раду од 19.11.2012. године. На основу Програма решавања вишка запослених, у коме су били предвиђени критеријуми за утврђивање запослених који ће бити проглашени технолошким вишком, извршено је бодовање запослених и сачињена листа запослених који представљају вишак, а међу којима је био и тужилац. Стога је по налажењу ревизијског суда, приликом доношења решења којим је тужиоцу отказан уговор о раду, односно последњи закључени Анекс уговора о раду, као технолошким вишком, отказни поступак спроведен у свему у складу са Законом. С обзиром да је на Предлог програма затражено мишљење синдиката и Националне службе за запошљавање, а тужиоцу исплаћена отпремнина, у таквој ситуацији постоји отказни разлог из члана 179. став 5. тачка 1. Закона о раду, због чега је ревизија туженог оцењена као основана.

Погрешно је становиште другостепеног суда да је ступање на правну снагу и примена Програма решавања вишка запослених условљена његовим претходним јавним објављивањем, сходно члану 196. став 1. Устава, с обзиром да програми решавања вишка запослених немају значење општих правних аката јер се њима не уређују права, обавезе и одговорности запослених, већ представљају акте пословне политике којим се утврђује листа мера и активности на обезбеђењу права запослених за чијим је радом престала потреба.

С обзиром на правилно спроведену и закониту отказну процедуру код туженог, неоснован је захтев тужиоца за враћање на рад и реинтеграцију запосленог у радни однос на основу члана 191. став 1. Закона о раду.

Имајући у виду утврђену законитост отказа, ревизијски суд налази да не постоји правни основ за одлучивање о захтеву тужиоца за исплату накнаде штете у износу од шест зарада запосленог применом члана 191. став 7. Закона о раду. Ово из разлога што се применом наведене законске одредбе о таквом захтеву, који представља паушалну накнаду штете као замену за реинтеграцију, може одлучивати само уколико је суд нашао да постоји основ за престанак радног односа а решење о престанку радног односа незаконито искључиво због повреда процесних норми, што овде није случај. Стога однос захтева које је тужилац поставио у поднеску од 10.12.2018. године није однос основног и евентуалног тужбеног захтева у смислу члана 191. став 2. ЗПП, па није услед преиначења нижестепених пресуда није било потребе за одлучивањем о том захтеву.

На основу изложеног, одлучено је као у ставу првом изреке, применом члана 416. став 1. ЗПП.

Одлука о трошковима поступка донета је на основу члана 153. став 1, 154, 163. став 1. до 3. и 165. став 2. Закона о парничном поступку, сходно важећој Таксеној тарифи, па су тужиоцу досуђени трошкови састава одговора на тужбу и два образложена поднеска по 16.500,00 динара, заступања на шест одржаних рочишта по

18.000,00 динара, заступања на шест неодржаних рочишта по 9.750,00 динара, на име судске таксе за одговор на тужбу 1.250,00 динара, као и на име састава жалбе и ревизије по 33.000,00 динара, укупно 283.250,00 динара.

Из наведених разлога, одлучено је као у ставу другом изреке.

**Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић